

Asia: VN/30137/2025

Valtioneuvoston asetus korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon maksuista vuonna 2026

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry kiittää mahdollisuudesta lausua sosiaali- ja terveysministeriölle valtioneuvoston asetuksesta korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon maksuiksi vuonna 2026 ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhoitomaksusta

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että opiskelijakohtainen terveydenhoitomaksu laskee vuoden 2025 tasosta ja on kalenterivuonna 2026 yhteensä 70,70 euroa, eli 35,35 euroa lukukaudelta. Tänä vuonna terveydenhoitomaksu on 71,20 euroa. Vähennystä nykytasoon on esityksen mukaan 0,50 euroa vuotta kohden.

SAMOK pitää esitystä perusteltuna. Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon toimivuus edellyttää, että YTHS:n käytettävissä olevat resurssit vastaavat sekä kasvavaa palvelutarvetta että opiskelijamäärien kehitystä.

Valtion talousarviossa vuodelle 2026 esitetty 308 000 korkeakouluopiskelijan määrä, joista kansallisen rahoitusosuuden piirissä on 306 000 on SAMOKin arvioiden mukaan realistinen. Lievä kasvu heijastaa hyvin viime vuosien kehityssuuntaa ja tämänhetkisiä ennusteita.

SAMOK pitää perusteltuna myös sitä, että terveydenhoitomaksua alennetaan maltillisesti opiskelijamäärien tarkistamisen seurauksena. Kun maksua maksavien määrä kasvaa hieman arvioitua enemmän, on johdonmukaista, että tämä näkyy myös maksun suuruudessa.

SAMOK on toistuvasti nostanut esiin huolensa rahoitusmallista, joka kytkee opiskeluterveydenhuollon rahoituksen suoraan opiskelijamääriin. Tämä on ongelmallista erityisesti silloin, kun toteutuneet opiskelijamäärät ylittävät talousarviossa arvioidun, kuten kävi vuonna 2024. On tärkeää, että opiskelijamäärät arvioidaan talousarviovaiheessa mahdollisimman tarkasti. Vuodesta 2024 lähtien toteutuneiden opiskelijamäärien poikkeaminen ennusteista ei ole enää johtanut automaattiseen rahoitustason tarkistukseen, mikä on SAMOKin näkemyksen mukaan epäoikeudenmukainen ratkaisu.

Pidemmällä aikavälillä on olennaista varmistaa, että YTHS:n kokonaisrahoitus kasvaa paitsi opiskelijamäärien, myös palvelukysynnän mukana. Nykyisen rahoitusmallin puitteissa tämä vaikuttaa suoraan myös terveydenhoitomaksun vuosittaiseen tasoon.

Viivästysmaksuista

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että terveydenhoitomaksun viivästymismaksuun ei esitettäisi korotusta, vaan viivästymismaksu olisi 5,00 euroa myös ensi vuonna.

SAMOK kannattaa esitystä. Maksun pitämisellä ennallaan pitäydytään samalla kuluttajasaatavien perinnässä yleisesti käytetyssä 5 euron maksumuistutuskulussa, josta säädetään saatavien perinnästä annetun lain (513/1999) 10 a §:ssä.

Käyttämättä jääneistä ajoista perittävästä maksusta

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että käyttämättä jääneistä ajoista perittävä maksu pidettäisiin vuonna 2026 ennallaan, eli vuoden 2024 alussa korotetulla tasolla. Nykyinen 56,70 euron maksu vastaa muun perusterveydenhuollon käytäntöä, kun vielä vuonna 2024 opiskelijalta perittiin 40,00 euroa.

SAMOK ei kannata maksun nykyistä tasoa ja pitää sitä opiskelijoiden näkökulmasta kohtuuttoman korkeana. Käyttämättä jääneestä ajasta perittävä ”sakkomaksu” ei nykyisessä muodossaan ole opiskelijoiden asemaan nähden oikeasuhtainen. Näkemyksemme perustuu opiskelijoiden jo valmiiksi heikentyneeseen toimeentuloon sekä tänä syksynä voimaan astuneisiin lisäleikkauksiin, kuten asumislisän siirtoon 1.8.2025 alkaen.

Vuonna 2024 toteutettu korotus 40 eurosta 56,70 euroon kohdistui erityisen raskaasti niihin opiskelijoihin, joiden terveydentila tai jaksaminen on jo entuudestaan heikentynyt.

Pidämme todennäköisenä, että maksun nykyinen taso voi jatkossakin johtaa tilanteisiin, joissa esimerkiksi mielenterveys- tai uupumisoireista kärsivä opiskelija ei kykene maksamaan korotettua maksua. Tällöin maksu saattaa edetä perintään, mikä pahentaa opiskelijan tilannetta ja voi heikentää hänen taloudellista toipumistaan myös pidemmällä aikavälillä.

Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimuksen (KOTT, THL 2024) tulokset tukevat tätä huolta. Opiskelijoiden taloudellinen tilanne on heikentynyt selvästi: toimeentulonsa erittäin niukaksi tai epävarmaksi kokeneiden osuus nousi vuodesta 2021 (13 %) vuoteen 2024 (19 %). Taloudellinen epävarmuus näkyy myös muilla mittareilla. Opiskelijoista 24 prosenttia pelkäsi vuonna 2024 ruokansa loppuvan rahanpuutteen takia. Osuus on kasvanut vuoden 2021 17 prosentista merkittävästi. Edellämainituista syistä SAMOK esittää, että maksu alennettaisiin ensi vuodelle takaisin 40 euroon, jossa se oli vielä vuonna 2023.

Sanja Laitinen-Lindelöf
Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK ry